
*Старинський М. В. – к.ю.н., доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
та банківського права Державного вищого навчального закладу
“Українська академія банківської справи Національного банку України”.*

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ “БАНКІВСЬКА ІНФОРМАЦІЯ” ТА ВИДІЛЕННЯ ЇЇ ВИДІВ.

В статті аналізується чинне законодавство України у сфері правового регулювання обігу інформації та на підставі якого досліджується поняття “банківська інформація”. Акцентується увага на видах банківської інформації.

Ключові слова: інформація, інформаційна діяльність, банк, банківська діяльність, банківська інформація.

В статье анализируется действующее законодательство Украины в сфере правового регулирования оборота информации и на его основании исследуется понятие “банковская информация”. Акцентируется внимание на видах банковской информации.

Ключевые слова: информация, информационная деятельность, банк, банковская деятельность, банковская информация.

Аналіз чинного законодавства України, що регулює банківську діяльність дає підстави говорити, що здійснення банківських операцій, ведення банківської діяльності, здійснення конкретних банківських операцій в певному сенсі представляє собою отримання, обробку, зберігання та використання інформації, яка як правило має високу економічну та іншу цінність. Також варто вказати, що інформація якою володіє банківська установа користується великим попитом як у споживачів банківських послуг так і в уповноважених державною органів. Так на початковому етапі вступу у відносини клієнти банків намагаються отримати якомога більше інформації про банк, в той же час банківська установа також намагається отримати інформацію про майбутніх клієнтів. Уповноважені державою органи – Національний банк України та органи банківського нагляду потребують такої інформації ще раніше – на етапі реєстрації банку, а потім потребує її практично постійно, оскільки саме за допомогою її аналізу визначає ефективність діяльності банківської установи.

Все зазначене дає можливість з впевненістю говорити про **актуальність дослідження** питань пов'язаних з обігом банківської інформації. Проте варто наголосити на тому, що питанню дослідження поняття та особливостей банківської інформації ні в науковій, ні в навчальній літературі практично не приділялось уваги. Практично єдиним виключенням є курс

лекцій “Основи банківського права” О.М. Олейнік, але варто вказати на те, що він був випущений в 1997 році в Російській Федерації, що відповідно не дає можливість застосовувати його в умовах інтенсивної зміни банківського законодавства. Основна увага вітчизняних дослідників зосереджена на з'ясуванні особливостей правового режиму інформації, що містить банківську таємницю, і це відповідно, дає підстави говорити про необхідність більш детального дослідження банківської інформації та її видів оскільки банківська таємниця це лише один із її видів. Враховуючи зазначене **метою** даної статті є дослідження чинного банківського законодавства України у сфері обігу банківської інформації, а **завданням** є з'ясування поняття “банківська інформація” та виділення її видів.

Досліджуючи поняття “банківська інформація” варто звернутись до чинного законодавства та спробувати дослідити загальні поняття на базі яких буде конструюватись досліджуване нами поняття. Загальним поняттям по відношенню до поняття “банківська інформація” є такі поняття як “інформація”, “інформаційна діяльність”, “суб'єкти інформаційних відносин”, “учасники інформаційних відносин”.

Загальне визначення поняття “інформація” міститься в Цивільному кодексі України. Відповідно до ст. 200 *інформацією* є документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що мали або мають місце у суспільстві, державі та навколишньому середовищі. Інформація відповідно до ст.177

Цивільного кодексу України є об'єктом цивільних прав. Аналогічне за змістом визначення поняття "інформація" міститься в Законі України "Про інформацію". Так відповідно до ст. 1 *інформація* це документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі. При цьому зазначений закон встановлює загальні правові основи одержання, використання, поширення та зберігання інформації, закріплює право особи на інформацію в усіх сферах суспільного і державного життя України, а також систему інформації, її джерела, визначає статус учасників інформаційних відносин, регулює доступ до інформації та забезпечує її охорону, захист особи та суспільства від неправдивої інформації.

Ще одне визначення поняття "інформація" міститься в Законі України "Про захист економічної конкуренції" від 11 січня 2001 року відповідно до якого *інформація* визначається як відомості в будь-якій формі й вигляді та збережені на будь-яких носіях (у тому числі листування, книги, помітки, ілюстрації (карти, діаграми, органіграми, малюнки, схеми тощо), фотографії, голограми, кіно-, відео-, мікрофільми, звукові записи, бази даних комп'ютерних систем або повне чи часткове відтворення їх елементів), пояснення осіб та будь-які інші публічно оголошені чи документовані відомості.

Беручи за вихідні зазначені визначення поняття "інформація" для більш точного з'ясування поняття "банківська інформація" варто визначити тих осіб, що мають право здійснювати діяльність пов'язану з обігом інформації і на цій основі визначитись з суб'єктами, що мають право здійснювати діяльність пов'язану з обігом банківської інформації. Відповідно до ст. 7 Закону України "Про інформацію" суб'єктами, тобто особами що потенційно можуть бути учасниками інформаційних відносин є: громадяни України, юридичні особи, держава. Крім того аналіз зазначеного закону дає можливість говорити, що суб'єктами інформаційних відносин можуть бути також інші держави, їх громадяни та юридичні особи, міжнародні організації та особи без громадянства. А учасниками інформаційних відносин безпосередньо є громадяни, юридичні особи або держава, які набувають передбачених законом прав і обов'язків у процесі інформаційної діяльності. Стаття 42 визначає, що основними учасниками інформаційних відносин є: автори, споживачі, поширювачі, зберігачі (охоронці) інформації. При цьому під інформаційною

діяльністю Закон України "Про інформацію" розуміє сукупність дій, спрямованих на задоволення інформаційних потреб громадян, юридичних осіб і держави.

Основними видами інформаційної діяльності чинне законодавство вважає одержання, використання, поширення та зберігання інформації. Одержання інформації – це набуття, придбання, накопичення відповідно до чинного законодавства України документованої або публічно оголошеної інформації громадянами, юридичними особами або державою. Використання інформації – це задоволення інформаційних потреб громадян, юридичних осіб і держави. Поширення інформації – це розповсюдження, оприлюднення, реалізація у встановленому законом порядку документованої або публічно оголошеної інформації. Зберігання інформації – це забезпечення належного стану інформації та її матеріальних носіїв.

Аналіз чинного законодавства України доводить, що існує два основні види інформації, а саме інформація з відкритим доступом та інформація з обмеженим доступом. Доступ до відкритої інформації забезпечується шляхом: систематичної публікації її в офіційних друкованих виданнях (булетенях, збірниках); поширення її засобами масової комунікації; безпосереднього її надання заінтересованим громадянам, державним органам та юридичним особам.

Інформація з обмеженим доступом за своїм правовим режимом поділяється на конфіденційну і таємну. При цьому під конфіденційною інформацією розуміють відомості, які знаходяться у володінні, користуванні або розпорядженні окремих фізичних чи юридичних осіб і поширюються за їх бажанням відповідно до передбачених ними умов. А таємна інформація визначається як інформація, що містить відомості, які становлять державну та іншу передбачену законом таємницю, розголошення якої завдає шкоди особі, суспільству і державі.

Беручи за основу зазначені вище основні положення стосовно інформаційної діяльності які закріплені в чинному законодавстві України спробуємо визначитись з поняттям "банківська інформація", виокремити ознаки та виділити її види.

Сприймаючи визначення інформації як документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі виникає питання відносно яких відомостей, подій чи явищ має бути інформація, що вона була визнана банківською. Перш за все варто вказати, що для

того щоб інформація була визнана банківською вона повинна стосуватись діяльності такого суб'єкта як банк. Враховуючи те, що банк – це юридична особа, яка має виключне право на підставі ліцензії Національного банку України здійснювати у сукупності такі операції: залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб, а банківська діяльність – це залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб, можна зробити висновок про те, що для того щоб інформацію можна було вважати банківською вона повинна стосуватись функціонування банків, що здійснюють банківську діяльність. При цьому документованість інформації об'єктивується в статутних документах банківських установ, документах, що засвідчують факт здійснення банківських операцій, документах що засвідчують вчинення банківською установою не заборонених законом правочинів та інші. Публічно оголошеною можна вважати рекламну інформацію яка розповсюджується банківською установою за власною ініціативою.

Враховуючи зазначене та спираючись на аналіз чинного законодавства, що регулює банківську діяльність до банківської інформації можна віднести сукупність відомостей, що пов'язані з:

- статутними документами банківської установи;
- керівництвом банківської установи;
- організаційно-правовою формою банківської установи;
- зовнішнім виглядом банківської установи та її службовців;
- видами та формами банківського обслуговування;
- кількістю та складом клієнтів;
- операціями по рахунках клієнтів;
- наявністю кореспондентських відносин;
- технічним забезпеченням банку.

Враховуючи те, що правове регулювання діяльності банківських установ в сучасних економічних умовах потребує досить активного втручання Національного банку України, що об'єктивується в прийнятті великої кількості змін доцільно виходити з того, що до банківської інформації належить будь-яка інформація, що може потенційно вплинути на рішення та вибір клієнтів про їх обслуговування в тій чи іншій

банківській установі та обрати ту чи іншу модель поведінки у взаємовідносинах з банківськими установами.

Враховуючи зазначене поняття “банківська інформація” можна визначити як відомості які містяться в банківських документах або публічно оголошені банківською установою в порядку передбаченому чинним законодавством України і які стосуються її функціонування при здійсненні нею банківської діяльності.

Враховуючи те, що основними видами інформаційної діяльності чинне законодавство вважає одержання, використання, поширення та зберігання інформації варто сприйняти і те, що основними вида інформаційної діяльності у сфері банківської інформації є одержання банківської інформації, використання банківської інформації, поширення та зберігання банківської інформації.

Спираючись на визначення поняття “банківська діяльність” одержання банківської інформації можна визначити як діяльність банківської установи в процесі якої здійснюється накопичення відомостей, що відносяться до банківської інформації. Використання банківської інформації – це процес задоволення інформаційних потреб зацікавлених осіб у порядку і у спосіб передбачений чинним законодавством України шляхом ознайомлення з банківською інформацією. Поширення банківської інформації – це порядок розповсюдження банківської інформації серед зацікавлених осіб в порядку і у спосіб передбачений чинним законодавством України. Зберігання банківської інформації – це покладений чинним законодавством України на уповноважених суб'єктів обов'язок розповсюджувати банківську інформацію лише у випадках прямо передбачених в законі.

Також варто вказати на те, що зазначений вище перелік інформації яку можна віднести до банківської можна продовжувати, оскільки банківська діяльність це діяльність, що розвивається та вдосконалюється. Але вже з зазначеного можна зробити висновок, що в категорію банківської інформації включається інформація, що має різний режим доступу та має певні особливості діяльності з нею. Очевидно, що в розповсюдження деякої інформації зацікавлений сам банк, як учасник банківських праводносин, а стосовно іншої – то на банківську установу покладається обов'язок її зберігати і захищати.

Таким чином, варто зробити висновок про те, що при здійсненні банківської діяльності банківська установа працює з двома видами інформації, а саме:

- відкритою банківською інформацією;

- банківською інформацію з обмеженим доступом.

Аналіз чинного банківського законодавства України дає можливість говорити, що до відкритою банківської інформації можна віднести інформацію, яка стосується функціонування банківських установ і не віднесена до банківської таємниці. Такою інформацією може бути визнана інформація, яку банк сам зацікавлений розповсюджувати і інформація, яку банк зобов'язаний розповсюджувати.

До першого виду банківської інформації з відкритим доступом можна віднести інформацію, яку банк розповсюджує в якості реклами своєї діяльності. До другого виду банківської інформації з відкритим доступом можна віднести інформацію стосовно певних банківських операцій та послуг. Наприклад, відповідно до Правил надання банками України інформації споживачу про умови кредитування та сукупну вартість кредиту затверджених Постановою Правління Національного банку України від 10 травня 2007 року банки зобов'язані перед укладенням кредитного договору надати споживачу в письмовій формі інформацію про умови кредитування, а також орієнтовну сукупну вартість кредиту.

Банківською інформацією з обмеженим доступом відповідно до чинного законодавства України є банківська таємниця. Відповідно до ст. 60 Закону України “Про банки і банківську діяльність” банківською таємницею визнається інформація щодо діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою банку у процесі

обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним чи третіми особами при надання послуг банку і розголошення якої може завдати матеріальної чи моральної шкоди клієнту. Правовий режим та порядок розкриття банківської таємниці врегульований Законами України “Про банки і банківську діяльність”, “Про Національний банк України”, “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму”, “Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю”, Кримінально-процесуальним кодексом України, Цивільним процесуальним кодексом України та Правилами зберігання, захисту, використання та розкриття банківської таємниці затвердженими Постановою Правління Національного банку України від 14 липня 2006 року №267.

Таким чином враховуючи вище викладене можна зробити наступні висновки.

Банківська інформація – це відомості, які містяться в банківських документах або публічно оголошені банківською установою в порядку передбаченому чинним законодавством України і які стосуються його функціонування при здійсненні ним банківської діяльності.

В залежності від режиму доступу можна виділити банківську інформацію з відкритим доступом і банківську інформацію з обмеженим доступом. В свою чергу банківську інформацію з відкритим доступом можна поділити на банківську інформацію в розповсюдженні якої зацікавлена банківська установа і банківську інформацію розповсюдження якої є обов'язком банківської установи.

Summary.

The article analyses the current legislation of Ukraine in the sphere of legal regulation of information circulation and on which basis the notion of “bank information” is investigated. The attention is drawn to the kinds of bank information.

Key words: information, information activity, bank, banking operations, bank information.